

A természetkárosítási bűncselekmények aktuális jogalkalmazási kérdései

2026. Március 26.

Dr. Várhegyi Éva

Bíró, Fővárosi Törvényszék

A büntetőjognak a legkirívóbb törvénysértésekkel kell foglalkoznia

Prevenció és hatékony fellépés megvalósulása a jogalkalmazásban

Büntető jog: ultima ratio, végső eszköz, de: komplex rendszer, keretszabályok

Polgári jog: kártérítési felelősség, birtokvédelem, szomszédjogok, személyhez fűződő jogok

Közigazgatási jog: engedélyezés, kötelezés, ellenőrzés, korlátozás, határ-értékekek, szankciók

Természetkárosítás Btk. 242.§

- A természetkárosítás tényállása elsősorban a nemzetközi (CITES) és Európai Unió (EK tanácsi rendeletek) követelményeinek való megfelelés jegyében. Az első tényállási fordulat az **élő szervezetek** védelmére irányuló jogszabályok megsértésének szankcionálását szolgálja:
- fokozottan védett élő szervezet egyede,
- védett élő szervezet vagy az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős növény-vagy állatfaj egyedei, feltéve, hogy ha bizonyos pénzben kifejezett értéket érnek, illetve meghaladnak,
- A vadon élő állat-és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló EK tanácsi rendelet A.és B. mellékletének hatálya alá tartozó élő szervezet egyede
- és a következő magatartásokra terjed ki: jogellenes megszerzés, tartás, forgalomba hozatal, az országba behozatal, kivitel, az ország területén átvitel, azzal kereskedés, illetve azok károsítása vagy elpusztítása

Büntetési tételek

- Alapeset: három évig terjedő szabadságvesztés
- Minősített eset: egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha olyan mértékű pusztulást okoz, az (1) bekezdés a) és b) pontja esetében, hogy a pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét eléri, vagy a c) pont esetében az élő szervezet állományának fennmaradását veszélyezteti, továbbá, ha mérge alkalmazásával, vagy az állat elpusztítására alkalmas csalétek kihelyezésével, több állat életét veszélyeztetve követik el. (utóbbinak (2a)bek.nincs gondatlan alakzata)
- Gondatlanságból elkövetés a (2) bekezdés eseteiben és előkészület is büntetendő ((2 bek.) és (2a.) bek. Esetében vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztés.
- Nem büntethető az (1) bek. c) pontja alapján, aki a természetkárosítást elhanyagolható mennyiségű egyedre követi el.(292/2008. (XII.10.) Korm rend.23/A.§ (1) bek. (hatályos 2026.01.01-től)

Természetkárosítás

- **243. § (1)** Aki Natura 2000 területet, védett barlangot, védett természeti területet vagy védett élő szervezetek életközösségét, illetve azok élőhelyét jogellenesen jelentős mértékben megváltoztatja, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás a Natura 2000 terület, a védett barlang, a védett természeti terület vagy a védett élő szervezetek életközössége, illetve azok élőhelye jelentős károsodását vagy megsemmisülését okozza.
- (3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (4) E § alkalmazásában Natura 2000 terület alatt a természet védelméről szóló törvényben meghatározott fogalmat kell érteni.

A természet elleni bűncselekmények ügyében hozott ítéletek elérik-e a céljukat?

- **Egyéni és generális prevenció**
- Elrettentés (Konkrét és általános, a törvénysértő megbüntetésére és a jogellenes jövedelmek elvonása)
- Bűnismétlésre képtelenné tétel
- Igazság szolgáltatása a bűnös számára (büntetés)
- Igazság szolgáltatása a „sértett” számára ?
- Társadalomra veszélyesség súlyos foka, büntetéskiszabási szempontok

Fővárosi Törvényszék illetékességi területén 2020-2025. között jogerősen befejezett ügyek

Összesen: 19 ügy

A járásbíróságokon első fokon jogerősen befejeződött 17 ügy, két esetben döntött másodfokon a Fővárosi Törvényszék

Az elkövetők közül csak 5 esetben volt magyar állampolgár, a többi esetben az elkövetők román, szlovák, ukrán és kínai állampolgárok

Az eljárások időtartama egy esetben 5 év, többi esetben 1 éven belül (büntetővégzések) vagy 1-2 év között

Kiszabott büntetések: 14 esetben pénzbüntetés, 3 esetben végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés büntetés, intézkedések: megrovás, próbára bocsátás és elkobzás

Btk. 33.§ a büntetések

- *a) a szabadságvesztés,*
- *b) az elzárás,*
- *c) a közérdekű munka,*
- *d) a **pénzbüntetés,***
- *e) a foglalkozástól eltiltás,*
- *f) a járművezetéstől eltiltás,*
- *g) a kitiltás,*
- *h) a sportrendezvények látogatásától való eltiltás,*
- *i) a kiutasítás.*
- (2) Mellékbüntetés a közügyektől eltiltás.
- (3) A büntetések - az (5) és (6) bekezdésben foglalt kivételekkel - egymás mellett is kiszabhatóak.
- (4) Ha a bűncselekmény büntetési tételének alsó határa nem éri el az egy év szabadságvesztést, szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.
- (5) Ha a bűncselekményt e törvény elzárással rendeli büntetni, e büntetés helyett vagy mellett közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás, illetve e büntetések közül több is kiszabható.

Kitiltás

- Kiegészítő büntetés
- **253. §** A környezetkárosítás, a természetkárosítás, az orvvadászat, az orvhalászat, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése és a tiltott állatviadal szervezése elkövetőjével szemben kitiltásnak is helye van.
- Büntetés kiszabás körében ritkán alkalmazott

Btk. 63.§ az intézkedések

- *a) a megrovás,*
- *b) a próbára bocsátás,*
- *c) a jóvátételi munka,*
- *d) a pártfogó felügyelet,*
- *e) az elkobzás,*
- *f) a vagyonelkobzás,*
- *g) az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele,*
- *h) a kényszergyógykezelés,*
- *i) a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény szerinti intézkedések.*
- **(2) A megrovás, a próbára bocsátás és a jóvátételi munka önállóan, büntetés helyett alkalmazható.**
- **(3) A pártfogó felügyelet büntetés vagy intézkedés mellett alkalmazható. Kiutasítás mellett nem rendelhető el pártfogó felügyelet.**
- **(4) Az elkobzás, a vagyonelkobzás és az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele önállóan, és büntetés vagy intézkedés mellett is alkalmazható.**

Vagyonelkobzás (1 ügyben kiszabott)

- **Btk. 74. § (1) Vagyonelkobzást kell elrendelni arra**
- **a) a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett,**
- **b)-c)-***
- **d) a vagyonra, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett,**
- **e) a vagyonra, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatottak vagy arra szántak,**
- **f) a vagyonra, amely az adott vagy ígért vagyoni előny tárgya volt.**
- **(2) A vagyonelkobzást el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyonelkobzást a gazdálkodó szervezettel szemben kell elrendelni.**
-
- **(5) Nem rendelhető el vagyonelkobzás**
- **a) arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál,**
- **b) arra a vagyonra, amelyet jóhiszeműen, ellenérték fejében szereztek**
- **C) az (1) bekezdés a) és d) pontja vagy a (2) bekezdés szerinti vagyonra, ha azzal kapcsolatban a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekménnyel azonos tényállás miatt a közigazgatási hatóság, állami adóhatóság és vámhatóság végleges határozatban vagy közigazgatási perben a bíróság jogerős határozatában fizetési kötelezettséget állapított meg, a fizetési kötelezettség erejéig.**

Az ügyek gyorsabb és hatékonyabb elbírálását segítő javaslatok

- Jogalkotási feladat:
- Szaktudás összpontosítása, **speciális ismeretekkel** bíró szakemberek eljárásának igénye – kizárólagos hatáskör megállapítása, és/vagy bírák kijelölése
- Folyamatos értékkövetés a pénzben kifejezett értékeknél
- Szankciók körének bővítése: pl. az egyed értékének természetvédelmi alapba befizetési kötelezése
- Természetvédelmi minősítés ingatlannyilvántartásba való bejegyzése
- A környezet és a természet elleni bűncselekmények kiemelt kezelése az alap-és szakképzésekben, rendszeres „tárcaközi” képzések, konzultációk , visszacsatolások igénye
- Széles körű társadalmi tájékoztatás, érzékenyítés (társadalomra veszélyességben való tévedésre hivatkozás csökkentése)

Lehetséges bírósági szervezeti, igazgatási intézkedések a jogalkalmazás támogatására

- Továbbképzésekben rendszeres, kiemelt figyelem a környezet és a természet elleni bűncselekményekre, értékelési szempontok (enyhítő, súlyosító körülmények)
- Büntetés kiszabási gyakorlat feldolgozása, elemzése, „adatbank” létrehozása az Országos Bírósági Hivatalban
- Módszertani útmutató/ kézikönyv/ eljárási segédletek összeállítása (bűncselekmény tárgyának azonosítása, jogszabályi háttér, szakértői/szaktanácsadói bázis, eljárási „Kis okos”)
- A témában készült „külső” feldolgozások figyelembe vétele:
 - SWIPE :Természet elleni bűncselekmények, Nemzeti jelentés Magyarországról (2022)
 - OKRI kutatás: A természetkárosítási bűncselekmények elbírálásának gyakorlatáról (Tilki Katalin)

Védjük meg együtt az
ember élőhelyét is!

Köszönöm a megtisztelő
figyelmüket!